

Forfatter: Frederik Schyberg, 1905-1950

Titel: Udrag fra Den store Teaterrejse - Michael Rosings dagbog og breve fra pariserrejsen 1788

Citation: Frederik Schyberg, 1905-1950: "Den store Teaterrejse - Michael Rosings dagbog og breve fra pariserrejsen 1788", i *Den store Teaterrejse - Michael Rosings dagbog og breve fra pariserrejsen 1788*, Gyldendalske Boghandel, s. 103. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002058590-000-shoot-idm140619159085232.pdf> (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Den store Teaterrejse - Michael Rosings dagbog og breve fra pariserrejsen 1788

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Efter den romantiske Flodfart nedad Donau kommer Danskerne til Joseph II's Wien, en Storby med 280,000 Indbyggere, endnu præget af Bigotteriet fra Marie Theresias Dage, udadtil en strengt sædelig By, med Gabestokstraf for borgerlige Forbrydelser, der ikke direkte krævede Dødsstraf, og med Regeringsspiøner vrimlende allevegne, ganske vist nu i de kejserlige Frihedsbestræbelsers Interesse. Joseph II var som bekendt den underligste Blanding af en Despot og en Demokrat; Frisind skulde indføres ved Tvang og ved den særlige habsburgske Form for, i dette Tilfælde velmenende, Intolerance. Men samtidig var Wien en halvt bar barisk By, asiatic kaldet Friedell den, hvis Yndlingsfolkeforlystelse. foruden Dyredræberierne i Hetzampiteatret, var de monstrøse Fyrværke rifester — en livsglad By, hvor Hanswurst nu var forbudt, og hvor Cen suren vaagede mistænksomt over Teaterforestillingerne; Lessings „Nathan den Vise“, Goethes „Götz“, Schillers „Kabale og Kærlighed“ og natur ligvis specielt „Don Carlos“ turde ikke opføres af Nationalteatrets Skue spillere — men maatte spilles ved halvt private Opførelser i Byens Ud kant. Nationalteatret var oprettet i 1776 i det gamle Boldhus nächst der Burg, hvor før Franskmandene havde spillet („das Theatre Français près de la cour“), en Nationalteaterstiftelse ud fra et rastløst og idéalistisk s. 104Initiativ, som blev berømt og dannede Skole i Europa. Man sagde beundrende om Joseph II, at han ikke mere vilde tage franske Skuespil lere i sit Sold, før man i Versailles begyndte at spille tyske Stykker! ¹⁾ Men Teatret som Kunstanstalt gav til at begynde med ikke store Løfter. Allerede Lessing havde om Wienerskuespillerne udtalt, at de spillede „pomphaft und tönend“, overdrev, manglede Finhed og Indsigt i Karaktérschildringen, ja, ofte greb forkert i noget saa elementært som den rigtige Betoning af Meningen i Replikerne ²⁾. Dette havde vel i de for løbne Aar bedret sig noget, især efter Schröders store Gæstespil mellem 1781 og 85, men Skuespillet var dog stadig præget af, hvad Rahbek paa Grundlag af sine Indtryk under Besøget i 83 kaldte den „afskyelige wienske Skole“. Tilmed florerede Intrigerne ved Teatret (eller rettere Teatrene, thi ogsaa Kärntnertorteatret, det oprindelige tyske Skuespil hus, var i hvert Fald i Overgange inddraget under Nationalteatret og gav afvekslende Plads for tyske Syngespilopførelser og for den italienske Opera, der altid var overvældende populær i Wien, og som Joseph II derfor kun nødtigt bekvemmede sig til at afskedige). Rahbek sagde, at han aldrig ved noget Teater havde truffet „Cabalerne og Laughshadet“ i den Grad, og saa aabenlyst, som her ³⁾. At Wienerteatret i Grundtræk kene længe bevarede dette Præg vil foruden af Rosings Skildring, hvor de administrative Misforhold mellem Ausschuss-Skuespillerne fremhæ ves, kunne ses af den Beskrivelse af Burgteatrets Forestillinger, Staffeldt otte Aar senere gav i sin Dagbog, en gnaven Dagbog, men dog et Vid nesbyrd om, at den wienske Teatersmag, der „kun spørger om hvad og aldrig om hvordan“, vedvarende havde sin meget specielle Karaktér indenfor det almindelige tyske Teater ⁴⁾.